

הדר פרק ששי עירובין

סב.

עין משפט נר מצוה

א נמי פ"ב מהל' עירובין
ה' ט טו"ש פ"ב א"ח ס'
שפ סעי' א':
ב ב מ"י פ"ב מהל'
עירובין הלכה י'
טו"ש פ"ב א"ח ס' שפ"ב
ס"א:
ג ג מ"י שס הלכה יב
טו"ש פ"ב ס'
ד ד מ"י שס טו"ש פ"ב
ס"א:
ה ה מ"י פ"ב מהל' מלכים
הלכה ט':

רבי נסים גאון

בן נח נהרג על פחות
משה פורטו. משכחת
לה בסנהדרין בפרק ארבע
מיתות תנו רבנן ד' מצות
נצטוו בני נח דיינים וברכת
השם וע"ז וגילוי עריות
ושפיכות דמים וגול ואבר
מן חתני, ואמרו אחר זה
על שבע מצות בן נח
נהרג. ואמרו עוד אזהרה
שלהן זו היא מיתתן.
ואמרו פחות משה
פורטו כיון דלאו בני
מחילה יצאו גול מעליה
הוא. ולפיכך אין בן נח
גול פחות משה פורטו
נהרג. ומה שאמרו ולא
ניתן להישבון כלומר
אפילו השיב את הגוילה
לגולו אינו נפטר מן
המיתה אלא נהרג מכל
מקום ששבר חייב מיתה.
ובמס' ע"ז בפרק השוכר
את הפועל אמרו ומאי לא
ניתן להישבון אינו בתורת
הישבון, כי זה שכתוב
בתורה והשיב את הגוילה
לישראל נהרג ולא לבני
נח.

רבינו חננאל

סוגיא ושפעתא דירת גוי
לא שמה דירה, ובגויה
שמה ילמד ממעשיו
פליגי, ר' אליעזר בן
יעקב סבר (בבב' [כיון])
דחידו אשפיכות דמים,
תרי דשכחי דדירי בהדי
גוי גורו בהו רבנן איסור
עד (שעיבור) [ששיכור].
חד ישראל בהדי גוי דלא
שכח דדירי, אי מיקרי
דדירי לא גורו ביה רבנן,
ור' מאיר זימנין דחד
נמי דירי. ואמרו רבנן
אין עירוב ולא ביטול
רשות מועיל בהדי גוי עד
שישכיר, וגוי אינו משכיר
(מ)[ל]ישראל. ואע"ג דלא
בעינן שכירה בריאה
כמו היקרי ואכרבי
בגון בינוי, אלא אפי'
שכירה רעועה דיי
לא, אפילו הכי גוי
לן משכיר (מ)[ל]ישראל
דחייש לכשפים. ודבולי
עלמא שכירות בפחות
משה פורטו מן הגוי
הוא שכירות, דקיימא לן
בן נח נהרג על פחות
משה פורטו. ולא ניתן
להישבון, פ"י בן נח נהרג
על הגול שאזהרתו זו היא
נא, וגול בן נח
פחות משה פורטו נהרג
עליה. וישראל אין חיובין
עליה, שאין ישראל חיובין
אלא מפורטות ומעלה
לפיכך לא ניתן להישבון.
שהתורה הזהירה והשיב
את הגולה אשר גול, ואם
(ו)אין גולה (אלא) אין
השבה. גופה חצרו של גוי
היה הוא כדיר של בהמה,
מותר להכניס מתוכה
לבתים ומן הבתים לחוכה,
ואם יש שם ישראל
אסור, דבירי ר' מאיר.

לאכול משחיטתו אלא ודאי ר"ג דיצנה הוא ותחלה גור על שחיטה
לאורייתא ושכן סתם יינם דרבנן ואע"ג דר"ג קודם דר' מאיר הוא
תלי אותו בדבר משום דפשיטא לן בכל דוכתא דחייש ר"מ למיעוט
ולספרים נמי דגרסי הכא רש"ג הא שמעינן ליה צ"כ דחולין (דף ד').

דס"ל כותים גירי אמת הן גבי מצא
כותי מותרת דקתי רש"ג אומר כל
מצא שהחזיקו צה כותים יומר
מדקדקין צה מישאל ועוד דאס כן
מה חדשו ר' אמי ור' אסי ז' צמה
שעשאו עכו"ם גמורים לצטל רשות
וליתן רשות והלא כן היו מעולם
לכ"ע דליכא למימר דמעיקרא גזור
ולא קבלו מייניהו דלענין שחיטה ויין
נשך הוא דקאמר התם גזור ולא
קבלו מייניהו ונראה לר"י דבין לדוקי
ובין כותי ז' לדירה אינם כעכו"ם ומה
שלא הוסיף כותי צחשורי מחסר
גמ' ר"ג אומר לדוקים וכותים אינם
כעכו"ם היינו משום שלא צא הממון
אלא לתמן שלא יקשה לדוקי מאן
דכר שמה ועוד י"ל דאפילו ר"ג
עמנו לא הזכיר צדכריו כשחלק על
תנא קמא אלא לדוקי לצדו לפי שלא
הציא ראייה אלא מדדוקי וא"ת אי
גרס רש"ג היכי פסקין בגמרא
כר"א בן יעקב ור' יוחנן נמי דקאמר
נהגו כר"א בן יעקב ז' הא ר' יוחנן
נמי אמר הלכה כרש"ג צמשתנו
ו"ל דלא פסקין בגמרא כר"א בן
יעקב אלא על עיקר צדכריו דלא
אסר צה צה שישאל עד שיהו שנים
אזל צה צדכר ליה כמ"ק דכותים
כעכו"ם לא פסקין כוותיה ואפשר
דצהא הלכה כרש"ג דאין כעכו"ם
ועוד דהאידנא לא נפקא לן מדי
לענין כותים לצדק ז' כשעשאו
עכו"ם גמורים:

חצירי ש"ע עכו"ם הרי הוא כדיר
של בהמה. ואם יש
צמים הרבה של עכו"ם פתוחין צחצר
מותר לישראל להכניס ולהוציא לשם
מאחר שאין ישראל דר שם:
ועכו"ם א"א מוגר. וא"ת ומעיקרא
דס"ד נעממא משום דלית
עכו"ם שמה דירה מ"ט דעירוב לא
מני ושכירות מהני ו"ל דעירוב
וציטול צדן הוא דלא מני שאין
העכו"ם מכיר צדן אלא ידע הוא
שישראל קונה רשותו בשכירות אצל
השתא דאסיקנא שהוא כדיר של
צמה ומן הדין לא צ"ע מדי צדן
הוא לפרש מ"ט תקינו רבנן שכירות
טפי מעירוב וציטול:

בן נח נהרג על פחות משה פורטו וא"ת ניתן להישבון. פירש
צקונטרס דגבי ישראל כתיב והשיב את הגולה אשר גול אצל
צעוד כוכבים לא כתיב הלכך כיון שעבר נהרג ואין משלם משמע מתוך
פירושו דאפילו בגול מעכו"ם חצירו לא מייחזי צהצבה ולא יתכן
לומר כן לפי אותה שיטה דפרק צתרא דעכו"ם (דף ע"א): דצ"ע למידק דמשיכה צעכו"ם קונה דאי אינה קונה אלא נהרג אצל צהא
דנהרג על שוה פרוטה לא קשיא ליה דצדן הוא שיהרג אע"ג דלא קני ציה משיכה כיון דהוי ממון חשוב אצל צפחות משה
פרוטה דלאו ממון הוא וצמשיכה נמי לא קני אלא נהרג וא"ת בגול מעכו"ם איידי א"כ אפי' צפחות משה פרוטה ממון חשוב
הוא לגבי עכו"ם דלא מחיל על פחות משה פרוטה וצדן הוא שיהרג אף על גב דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שוה פרוטה
לישראל וכל הגולנים דמייחזי על הגולה אע"ג דלא קנו ליה אצל מהא דנהרג על גול פחות משה פרוטה לישראל דייק שפיר
דפרשתי ומשמע ליה דאריי בגול מישאל מדקתי ולא יתן להשצון כלומר דאין חייב להחזיר ובגול מעכו"ם היה חייב שיהיה צדן דקדי
ולא כפי' דפטר ז' בגול מן העכו"ם משום דלא כתיבא ציה השצה ומשום קס ליה צדכיה מנייה לא מפיטר דלא שייך גבי
עכו"ם דהא נטלו לסטין כסותו צהגול צתרא (צ"ק דף קד). משמע דלא קנו אלא ציאוש ומוקמינן צלסטים עכו"ם ועוד דאפילו
בישראל אי הוי צעין חייב להחזיר ולא אמרינן קיס ליה צדכיה מנייה דממוכ צפרק בן סורר (פסהדיון דף ע"ג). גבי צא צמחתרת
ומשני דהא דמייחזי מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוב ממון ציד עכו"ם דאין סכרד לומר שאם ציערו צשום ענין
שתיחייב מיתה ומאי לא יתן להשצון כלומר כיון דלא קניא צמשיכה א"כ כל היכא דאיתיה של ישראל הוא דאי משום דמייאש
וימנין דלא מייאש ומפרש שאינו צמורת השצון כלומר אם אכלו שאינו צעין לא מייחזי ליתן דמיו אצל כל זמן שהוא צעין ודאי חייב
להחזיר אצל אין לפרש אינו צמורת השצון לענין שיפטר צהצבתו ממיתה כמו ישראל ממלקות דהוי צדן יתקן לעשה דאס כן דחק
צחנס להעמידה בישראל ומשום דמנערינא דלוקמה בגול מעכו"ם: **מוהר"ק** ואבורגני. פירש מוהר"ק כתיבה וחוממות כמו
מוהרקייהו דהיי צטפסא דמלכא מנח צסוף החולץ (יבמות דף מ"ו): ואבורגני ז' שלומים ור"ת פירש מוהר"ק ואבורגני כמו צניין:

גב' לא שנה חד. ישראל יחיד דר עמו: שמה דירה. ויש לו
רשות צחצר ונמצא ישראל המוציא לחצר מציתו שהוא מיוחד לו
מוציא מרשות לרשות ורבנן גורו שלא להוציא מרשות לרשות צחצר
עירוב דלמא אחי לאפקי מרה"ר לרה"ר: הרי הוא כדיר של צמה.

ואין לו כח לאסור ור"מ קאמר לה
לקמן צצרייתא צשמעתין ורמינן
מתני' עלה ומוקמינן צדליתיה וישאל
אפי' כי ליתיה אוסר אלא דירת עכו"ם
לא שמה דירה: אלא דכ"ע לאו שמה
דירה. אלא משום גורה שמה ילמוד
ישראל ממעשיו של עכו"ם הטריחוהו
והפסידוהו צמכמים לישראל דדר עמו
כדי שיקשה צעניו ליתן שכר צכל
צבת וצבת ואלא משום וצבהיא גורה
פליגי ר"מ ור"א בן יעקב אי גורין
ליה על ישראל יחיד דדר עס העכו"ם
או לא: ר"א סבר כיון דעכו"ם
חשוד על שפיכות דמים. לא שכיח
יחיד דדיר צהציה ומילתא דלא
שכיחא לא גזור צה רבנן ור"מ סבר
יחיד נמי וימנין דדיר ומש"ה אמור
רבנן אין עירוב מועיל כ': ועכו"ם לא
מוגר. ר"י יאה ריעה לשכור ז' ויאה
ישראל זה משם: מאי טעמא. לא
מוגר עכו"ם: צריאה. חזקה שיתנה
ישראל עמו למלאות כל המצוי כלים
אס יראה: בן נח נהרג על הגול
דהא מו' מצות דקאמר צד' מיתות
צסנהדרין (טו). ואמר' אזהרה צלהן
זו היא מיתתן ואשמעינן ר' יוחנן
דעכו"ם לא מחיל אפילו אפחות משה
פורטו והוי גול לדירה: לא ניין
להשצון. דגבי ישראל כתיב ז' והשיב
את הגולה אצל צעכו"ם לא כתיב השצה
הלכך כיון שעבר נהרג ואינו משלם:
צמוהרקי ואבורגני. למלאות צחצר
צספסלין וקמידלרות אס יראה:
חצירו של עכו"ם. אע"ג צססת חצירות
פתוחין לתוכן צמים הרבה אין רשות
עכו"ם חלוקה להחשצ רשות כל אחד
ואחד לצדו דדירת עכו"ם לא שמה דירה
וישראל שאינו דר עמיהן צסנכס לאחד
מן הצמים צצבת מותר להוציא מן
הצמים לחצר ולא הוי מוציא מרשות
המיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא
לכולן: ואם יש שם ישראל אחד. דר
עמיהן אוסר על כל ישראל להוציא מן
הצמים לחצר מפני שהוא כחצירו:
ר"א בן יעקב אומר ז' עד שיהו שני
ישראלים. דרין צשני צמים ואוסרין
זה על זה רשות העכו"ם חלוקה מהן
ואוסר העכו"ם על צמיהם וכן אוסרין
על צה העכו"ם מלהוציא לחצר דשויה

רבנן לדירת עכו"ם דירה דאמר לעיל אצל בישראל יחיד לא
שויה רבנן לדירת עכו"ם דירה ולא הוי אוסר על ציתו של
ישראל ולא לישראל אוסר על ציתו שאין חילוק רשות צעכו"ם:
אמר

לומר כן לפי אותה שיטה דפרק צתרא דעכו"ם (דף ע"א): דצ"ע למידק דמשיכה צעכו"ם קונה דאי אינה קונה אלא נהרג אצל צהא
דנהרג על שוה פרוטה לא קשיא ליה דצדן הוא שיהרג אע"ג דלא קני ציה משיכה כיון דהוי ממון חשוב אצל צפחות משה
פרוטה דלאו ממון הוא וצמשיכה נמי לא קני אלא נהרג וא"ת בגול מעכו"ם איידי א"כ אפי' צפחות משה פרוטה ממון חשוב
הוא לגבי עכו"ם דלא מחיל על פחות משה פרוטה וצדן הוא שיהרג אף על גב דלא קני ליה כיון דחשיב ממון לגביה כמו שוה פרוטה
לישראל וכל הגולנים דמייחזי על הגולה אע"ג דלא קנו ליה אצל מהא דנהרג על גול פחות משה פרוטה לישראל דייק שפיר
דפרשתי ומשמע ליה דאריי בגול מישאל מדקתי ולא יתן להשצון כלומר דאין חייב להחזיר ובגול מעכו"ם היה חייב שיהיה צדן דקדי
ולא כפי' דפטר ז' בגול מן העכו"ם משום דלא כתיבא ציה השצה ומשום קס ליה צדכיה מנייה לא מפיטר דלא שייך גבי
עכו"ם דהא נטלו לסטין כסותו צהגול צתרא (צ"ק דף קד). משמע דלא קנו אלא ציאוש ומוקמינן צלסטים עכו"ם ועוד דאפילו
בישראל אי הוי צעין חייב להחזיר ולא אמרינן קיס ליה צדכיה מנייה דממוכ צפרק בן סורר (פסהדיון דף ע"ג). גבי צא צמחתרת
ומשני דהא דמייחזי מיתה משום דמנער לישראל כלומר שהוא חשוב ממון ציד עכו"ם דאין סכרד לומר שאם ציערו צשום ענין
שתיחייב מיתה ומאי לא יתן להשצון כלומר כיון דלא קניא צמשיכה א"כ כל היכא דאיתיה של ישראל הוא דאי משום דמייאש
וימנין דלא מייאש ומפרש שאינו צמורת השצון כלומר אם אכלו שאינו צעין לא מייחזי ליתן דמיו אצל כל זמן שהוא צעין ודאי חייב
להחזיר אצל אין לפרש אינו צמורת השצון לענין שיפטר צהצבתו ממיתה כמו ישראל ממלקות דהוי צדן יתקן לעשה דאס כן דחק
צחנס להעמידה בישראל ומשום דמנערינא דלוקמה בגול מעכו"ם: **מוהר"ק** ואבורגני. פירש מוהר"ק כתיבה וחוממות כמו
מוהרקייהו דהיי צטפסא דמלכא מנח צסוף החולץ (יבמות דף מ"ו): ואבורגני ז' שלומים ור"ת פירש מוהר"ק ואבורגני כמו צניין:

(א) [לקמן ע"ה.] (ב) [מספ' פ"ה ה"ו.] (ג) [ב"מ ע"ה.] (ד) [ע"ז כ"ה.] (ה) פ"ו ע"ה: יבמות מו' (ו) [מספספא פ"ה ה"ו.] (ז) [במספ' למא דבירי צ"מ.] (ח) [ע"ז כ"ה.] (ט) [צ"ל להשכיר.] (י) [פסהדיון מ.] (י"א) [והקרא ה'.] (י"ב) [בס"א: להוציא מנמי הגוי.] (י"ג) [חולין ה'.] (י"ד) [גרי מרש"א.] (י"ה) [במכות ע"ה.] (י"ו) [חולין ו.] (י"ז) [וכ"פ הערוך צבס רב הא גאון צכלשון פרכי נקרא אבורגני שלומים גם צבסן מרסק מצב פ"י זה עבר ר' נסים וגם על מוהרקי פ"י כתיבה וחוממה ורבינו גרשום פ"י כל הצ"ח.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר"א בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו וכו' דירה ולא הוא אוסר: (ב) תוס' ד"ה בן נח וכו' ולא כפ"ה דפטר אף בגול מן העכו"ם וכו' דלא שייך גבי עכו"ם דהא גולו לפסידא את כסותו:

מוסף רש"י

בן נח נהרג על פחות משה פורטו. בן נח שגול ישראל פחות משה פורטו, אע"ג דגבי ישראל לאו ממונא הוא דמחיל עליה, גבי עובד כוכבים ממונא הוא וכן נח נצטוו על הגול צסנהדרין (טו). ואזהרה צלהן זו היא מיתתן ואשמעינן ר' יוחנן דעכו"ם לא מחיל אפילו אפחות משה פורטו והוי גול לדירה: לא ניין להשצון. דגבי ישראל כתיב ז' והשיב את הגולה אצל צעכו"ם לא כתיב השצה הלכך כיון שעבר נהרג ואינו משלם: צמוהרקי ואבורגני. למלאות צחצר צספסלין וקמידלרות אס יראה: חצירו של עכו"ם. אע"ג צססת חצירות פתוחין לתוכן צמים הרבה אין רשות עכו"ם חלוקה להחשצ רשות כל אחד ואחד לצדו דדירת עכו"ם לא שמה דירה וישראל שאינו דר עמיהן צסנכס לאחד מן הצמים צצבת מותר להוציא מן הצמים לחצר ולא הוי מוציא מרשות המיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא לכולן: ואם יש שם ישראל אחד. דר עמיהן אוסר על כל ישראל להוציא מן הצמים לחצר מפני שהוא כחצירו: ר"א בן יעקב אומר ז' עד שיהו שני ישראלים. דרין צשני צמים ואוסרין זה על זה רשות העכו"ם חלוקה מהן ואוסר העכו"ם על צמיהם וכן אוסרין על צה העכו"ם מלהוציא לחצר דשויה